

“ТАСДИҚ МЕКУНАМ”

ректори МДТ-и “Донишгоҳи
давлатии Хучанд ба номи
академик Б.Ғафуров” профессор
Усмоизола Аюб Ислои

« 19 » _____ соли 2022

ХУЛОСАИ

ШУРОИ ОЛИМОНИ ФАКУЛТЕТИ ФИЛОЛОГИЯИ ТОЧИКИ МУАССИСАИ ДАВЛАТИИ ТАЪЛИМИИ “ДОНИШГОҲИ ДАВЛАТИИ ХУЧАНД БА НОМИ АКАДЕМИК БОБОЧОН ҒАФУРОВ”

Диссертатсияи Бобоева Иноятхон Асроровна дар мавзӯи “Ташаккули хислатҳои таҳаммулпазирии хонандагон дар раванди таълими осори классикон (дар заминаи эҷодиёти Саъдӣ, Румӣ ва Ҷомӣ)” барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои педагогӣ аз рӯи ихтисоси 13.00.01 - Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот (илмҳои педагогӣ) пешниҳод шудааст.

Кори диссертатсионӣ дар кафедраи методикаи таълими забон ва адабиёти тоҷики Муассисаи давлатии таълимии “Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Бобочон Ғафуров” анҷом дода шудааст.

Бобоева Иноятхон Асроровна соли 2006 факултети филологияи тоҷики Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Бобочон Ғафуровро бо ихтисоси рӯзноманигор-омӯзгор хатм кардааст. Соли 2009 коргузори факултети мазкур ва аз соли 2015 то имрӯз дар кафедраи методикаи таълими забон ва адабиёти тоҷики МДТ «Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Б.Ғафуров» ҳамчун сармуаллима қору фаъолият дорад.

Роҳбари илмӣ – доктори илмҳои педагогӣ, профессори кафедраи методикаи таълими Донишқадаи давлатии забонҳои Тоҷикистон ба номи Сотим Улуғзода Шербоев С.

Мавзуи диссертатсия дар Шурои олимони факултети филологияи тоҷики МДТ-и “Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Бобочон Ғафуров” дар таърихи 30.10.2015 бо қарори №6 тасдиқ карда шудааст.

Мухтавои асосии диссертатсия дар 14 мақолаи муаллиф, аз ҷумла 4 мақола дар маҷаллаҳои тақризшавандаи Комиссияи олии аттестатсионии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Федератсияи Русия инъикос ёфтааст.

Диссертатсияи Бобоева Иноятхон Асроровна дар мавзуи “Ташаккули хислатҳои таҳаммулпазирии хонандагон дар раванди таълими осори классикон (дар заминаи эҷодиёти Саъдӣ, Румӣ ва Ҷомӣ)” дар ҷаласаи муттаҳидаи кафедраҳои методикаи таълими забон ва адабиёти тоҷик ва педагогикаи умумии МДТ-и “Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Бобочон Ғафуров” баррасӣ ва ба ҳимоя тавсия шудааст.

Диссертатсия дар ҷаласаи васеи шурои олимони факултети филологияи тоҷики МДТ-и “Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Бобочон Ғафуров” бо иштироки муқарризи ҳолис Раҳмонов Зикриё Пӯлотович – номзоди илми педагогӣ, дотсенти кафедраи педагогикаи иҷтимоӣ ва касбии факултети педагогии МДТ-и “Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Бобочон Ғафуров” муҳокима гардид. Тақризи муқарризи ҳолис Нуров Нуралӣ Норович – доктори илми филология, профессор, муовини директори Институти илмӣ-тадқиқотии илмҳои ҷомеашиносии МДТ-и “Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Бобочон Ғафуров” аз ҷониби котиби Шурои олимони факултети филологияи тоҷик, номзоди илми филология, дотсент Қосимова И.Т. кироат гардид. Аз маърузаи унвонҷӯ, суолу ҷавоб, гузоришоти муқарризони расмӣ ва муҳокимаи диссертатсия чунин натиҷагирӣ карда шуд:

- ташаккули хислатҳои таҳаммулпазирии хонандагон дар заминаи осори ахлоқии ниёгон дар муассисаҳои таҳсилоти миёна аҳамияти зиёд дорад, зеро дар замони муосир низоми арзишҳо, ғазилатҳои инсонӣ, ҳусни ахлоқ дар шароити мухталифи иҷтимоӣ, наҷодӣ, миллӣ, мазҳабӣ, синнусолӣ, касбӣ ва ғайра меъёри рафтор, муносибати мутақобилаи инсонҳо, муносибат ба оламро муқаррар менамояд. Омӯзгорон бояд барои муттаҳид кардани муҳассилин, нигоҳ доштани

ягонагии фазои чамбиятӣ – мадании тарбиятгирандагон, рафъ кардани нофаҳмиҳои этникиву миллии насли наврас кӯшиш ба харҷ диҳанд. Таҳаммулпазирӣ аз ҳама бештар дар заминаи арзишҳои инсондӯстӣ ва ахлоқӣ имконпазир буда, фарогири сифатҳои, аз кабили худшиносӣ, инсондӯстӣ, фурӯтаниву хоксорӣ, раҳму шафқат, пӯшидани айбу нуқсон ва амсоли инҳо мебошад, ки дар иртибот ба ҳар яке аз ин сифатҳои инсонӣ дар осори классикони тоҷику форс ҳикоеҳои ҷолиб ва садҳо панду андарзи ҳақимонаро метавон дарёфт.

Рисолаи илмии унвонҷӯ ба таҳқиқу баррасии масъалаи ташаккули хислатҳои таҳаммулпазирӣ хонандагони синфҳои V-VII дар ҷараёни таълими фанни адабиёти тоҷик дар муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ бахшида шудааст.

Мақсади аслии таҳқиқи диссертациониро муайян намудани асосҳои назариявӣ ва педагогиву психологии ташаккули тарбияи таҳаммулпазирӣ хонандагон дар раванди таълими фанни адабиёти тоҷик дар курси хониши адабӣ ташкил додааст. Вобаста ба ин, дар диссертатсия зимни таҳлили ҳикояву абёт ва пандҳо ташаккул додани хислатҳои таҳаммулпазирӣ мавриди пажӯҳиш қарор гирифтааст.

Аз ин ҷиҳат, барои расидан ба мақсад ҳалли чунин вазифаҳои зерин зарур ҳисобида шудааст:

– Пешниҳоди шарҳу маънидоди мафҳуми таҳаммулпазирӣ, ки дар фарҳангҳо, ҳуҷҷатҳои умумибашарӣ ва дар тадқиқотҳои муҳаққиқони ватаниву хориҷӣ баррасӣ шудааст;

– пешниҳоди натиҷаи таҳлили концепсияи назариявӣ ва педагогиву психологии олимони ватаниву хориҷӣ, ки дар тадқиқотҳои худ бобати таърих, назария ва амалияи инкишофи хислатҳои таҳаммулпазирӣ хонандагон изҳори ақида намудаанд;

– бо мақсади кӯмак расонидан ба омӯзгорон тарзи таҳлили мазмуну мундариҷаи матнҳои аз осори классикон баргузида, ки тибқи барномаи таълим ба китобҳои дарсии адабиёти тоҷики синфҳои V-VII ворид карда шудаанд, манзур гаштаанд.

Усулҳои таҳқиқот. Дар диссертатсия асосан усулҳои таҳлилӣ, омӯри, мушоҳидавӣ ва муқоисавӣ ба кор рафтаанд.

Навгонҳои илмӣ таҳқиқот. Дар рисола аввалин маротиба тавассути таълими адабиёти тоҷик дар курси хониши адабӣ масъалаи ташаккул ва рушди тарбияи таҳаммулпазирӣ дар ниҳоди хонандагони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумии Ҷумҳурии Тоҷикистон баррасӣ гардидааст;

- азбаски асоси барнома ва маводи китобҳои дарсии адабиёти тоҷики синфҳои V-VII-ро осори классикони маъруфи форсу тоҷик ташкил дода, ин намунаҳо дорои мазмунҳои баланди пандуахлоқӣ мебошад, коркард ва баррасии нуктаҳои марбут ба тарбияи таҳаммулпазирӣ хонандагон сурат гирифтааст;

- на танҳо аз хусуси роҳи усулҳои дар курси хониши адабӣ тарбия намудани хислатҳои таҳаммулпазирӣ мулоҳизаронӣ шудааст, балки доир ба аҳамият ва зарурати соҳиб будани омӯзгорони фанни адабиёти тоҷик ба хислатҳои таҳаммулпазирӣ низ изҳори ақида намудааст;

- ниҳоят, маҳз бо мақсади ташаккул ва рушди тарбияи хислатҳои таҳаммулпазирӣ хонандагони муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар мисоли синфҳои V-VII ташкил ва гузаронидани корҳои берунасинфӣ (хониши берун аз синф, чорабиниҳои синфӣ ва умумимақтабӣ, маҳфилҳои илмӣ, адабӣ-фарҳангӣ) навгонии навбатии тадқиқоти мо маҳсуб меёбад.

Аҳамияти назарӣ таҳқиқот. Зимни омӯзиш ва баррасии матнҳои дорои мазмуну мундариҷаи баландгояи аз осори классикон интихобшуда, ки таълими он дар синфҳои V-VII сурат мегирад, кӯшиш шудааст, ки роҳҳои тарбияи хислатҳои таҳаммулпазирӣ дар ниҳоди хонандагон нишон дода шавад.

Аҳамияти амалӣ таҳқиқот. Натиҷаҳои бадастомадаи рисола ба омӯзгорони фанни адабиёти муассисаҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ бобати дар рӯҳияи хислатҳои таҳаммулпазирӣ тарбия намудани хонандагони синфҳои болойба ҳайси як дастури роҳнамо кӯмак хоҳад намуд. Ҳамчунин таҳиягарон ва муаллифон метавонанд дар нашрҳои баъдии барнома ва китобҳои дарсии фанни адабиёти тоҷик нукоти муҳимми дар тадқиқоти мазкур баррасишударо ба инобат

гиранд. Ниҳоят, устодони кафедраҳои педагогика ва психологияи коллечҳои омӯзгорӣ, мактабҳои олии ва муттаҳасисони дар курсҳои такмили ихтисоси омӯзгорон дарсдиҳанда низ метавонанд дар раванди лексияҳои бевосита ба масъалаҳои тарбиявӣ бахшидашаванда аз он истифода намоянд.

Нуктаҳои ҳимояшавандаи диссертатсия:

- Бори аввал маводи барномаву китобҳои дарсии “Адабиёти тоҷик” барои синфҳои V-VII ва баъзе мақолаҳои ба мавзӯи тадқиқот иртиботдошта аз диди таҳаммулпазирӣ таҳлил гардид. Баъдан, дар мавриди гузаронидани озмоиши муқарраркунӣ ва пурсишномаҳо дар байни омӯзгорони муассисаҳои маркази таҷрибавӣ интихобшуда сатҳу сифати дониши хонандагон ва норасоҳои фаъолияти омӯзгорон низ дар алоқамандӣ ба мавзӯи тадқиқот муайян карда шудааст.

- Зимни омӯзиши ботааннии маводи барнома ва китобҳои дарсии фанни адабиёти синфҳои V-VII, асосан, матнҳои аз осори 5 нафар суҳанвари маъруфи тоҷик (Абӯабдулло Рӯдакӣ, Абулқосим Фирдавсӣ, Саъдии Шерозӣ, Аттори Нишопурӣ ва Ҷалолуддини Балхӣ) интихобшуда аз диди тарбияи таҳаммулпазирӣ коркард гардид.

- Озмоиши мазкур дақиқ муайян намуд, ки натиҷаи ҷалби хонандагон ба хонишҳои беруназсинфӣ дар иртибот ба осори классикон шавқу рағбати онҳоро ба мероси гузаштагон афзун намуда, зиёда аз ин, дар худ тариқи мустақилона низ таҳаммулгароиро тарбия карда тавонистани онҳо мусоидат кардааст. Ин нукта аз мазмуни ҷавобҳои ба саволҳои додашуда муайян карда шуд.

- Ниҳоят, чунон ки таъкид гардида буд, дар радифи омӯзиш ва таҳлили ҳуҷҷатҳои умумибашарӣ ва ақоиди олимони соҳаҳои гуногун, аз ҷумла, педагогикаи таҳаммулпазирӣ зарурати дар микёси ҷаҳон аз ҳама бештар дар доираи хислатҳои таҳаммулпазирӣ тарбия намудани инсоният зимни тавзеҳот дақиқ карда шудааст.

Дар маҷмӯъ, диссертатсияи Бобоева И.А. таҳти унвони “Ташаккули хислатҳои таҳаммулпазирӣи хонандагон дар раванди таълими осори классикон (дар заминаи эҷодиёти Саъдӣ, Румӣ ва Ҷомӣ)” барои дарёфти дараҷаи илмии

номзади илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 13.00.01. – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот мувофиқ мекунад.

Мазмун ва муҳтавои диссертатсия дар 14 мақолаи илмӣ, аз ҷумла 4 мақола дар нашрияҳои илмӣ тақризшавандаи КОА-и назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон ва КОА-и Федератсияи Русия нашр шудаанд. Дар заминаи мавзӯ дар силсилаи конференсияҳои донишгоҳӣ (солҳои 2017-2021) маъруза ва гузоришҳои илмӣ баён шудаанд. Автореферат ва мақолаҳои дар ин замина нашршуда ба мундариҷаи диссертатсия мутобиқанд.

Автореферати диссертатсия ва мақолаҳои нашрнамудаи муаллиф муҳтавои асосии диссертатсияро инъикос менамоянд.

Хулоса, шӯрои олимони факултети филологияи тоҷики МДТ-и “Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Бобочон Ғафуров” қори диссертатсионии Бобоева Иноятхонро қори илмӣ-таҳқиқии муҳим ва арзишманд меҳисобад.

Диссертатсия ва автореферати Бобоева И.А. дар мавзӯи “Ташаккули хислатҳои таҳаммулпазирии хонандагон дар раванди таълими осори классикон (дар заминаи эҷодиёти Саъдӣ, Румӣ ва Ҷомӣ)” барои дарёфти дараҷаи илмӣ номзади илмҳои педагогӣ аз рӯйи ихтисоси 13.00.01- Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот (илмҳои педагогӣ) ба талаботи бандҳои 31-35-и Тартиби додани дараҷаҳои илмӣ, ки бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30 июни соли 2021, таҳти №267 тасдиқ шудааст, мувофиқат мекунад.

Шӯрои олимон дар асоси музокираи ҷаласа ва тақризи мусбати муқарризи холис Раҳмонов Зикриё Пулотович – номзади илмҳои педагогӣ, дотсенти кафедраи педагогикаи иҷтимоӣ ва касбии факултети педагогӣ МДТ-и “Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Бобочон Ғафуров” ва Нуров Нуралӣ Норович – доктори илми филология, профессор, муовини директори Институти илмӣ-тадқиқотии илмҳои ҷомеашиносии МДТ-и “Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Бобочон Ғафуров” диссертатсияи Бобоева Иноятхон Асроровнаро таҳти унвони “Ташаккули хислатҳои таҳаммулпазирии хонандагон дар раванди таълими осори классикон (дар заминаи эҷодиёти Саъдӣ,

Румӣ ва Чомӣ)“ кори анҷомёфта шуморида, онро барои дифоъ аз рӯи ихтисоси 13.00.01 – Педагогикаи умумӣ, таърихи педагогика ва таҳсилот (илмҳои педагогӣ) ба шӯрои диссертатсионии 6D.KOA-026-и назди Муассисаи давлатии таълимии “Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Бобочон Ғафуров” пешниҳод менамояд.

Хулоса дар ҷаласаи васеи Шурои олимони факултети филологияи тоҷики МДТ-и “Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Бобочон Ғафуров” қабул гардид.

Иштирок доштанд: 23 нафар аъзои Шурои олимони.

Натиҷаи овоздиҳӣ: “тарафдор” – 23 нафар, “муқобил” – нест, “бетараф” – нест, қарори № 10 аз 10.05.2022.

Раиси маҷлис,

номзади илмҳои филологӣ,
дотсент, раиси шӯрои олимони
факултети филологияи тоҷики
МДТ “ДДХ ба номи академик
Бобочон Ғафуров”:

М.Тиллохоҷаева

Муқарризон:

доктори илмҳои филологӣ, профессор

Н.Нуров

номзади илмҳои педагогӣ, дотсент

З.Раҳмонов

Котиби илмӣ шӯро, дотсент

И.Қосимова

Имзои Тиллохоҷаева М.Н., Нуров Н.Н., Раҳмонов З.П. ва Қосимова И.Т.-ро тасдиқ мекунам:

Сардори Раёсати кадрҳои МДТ “Донишгоҳи давлатии Хучанд ба номи академик Б.Ғафуров”

Наврӯзов Э.

Суроға: 735700, Ҷумҳурии Тоҷикистон,
вилояти Суғд, ш. Хучанд, гузаргоҳи Мавлонбеков, 1.
тел: +(992)927388887
E-mail: ddhkadr@mail.ru